

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

דברים (חלק יד — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת דברים, כז תמוז-ד' מנ"א, ה'תש"פ (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

דברים

„די זהב“ הו״ע של תוכחה. ולכן פ׳י רש״י על „די זהב“ – „הוכיחן (אף שלא פירש כן בהמקומות – הקודמים) על העגל שעשו בשביל רוב זהב“ – ובזה כוונתו (גם) להדגיש, שאין „די זהב“ שם מקום שבה מרמז להוכיחן, אלא שלשון זו עצמה מודיעה את התוכחה על העגל: „הוכיחן על העגל כו״³“. וכפירושו על „ובין תופל ולבן“ – „הוכיחן על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן“, כי גם תופל ולבן אינו שם מקום.

ומה שהכריחו לרש״י לפרש ש„די זהב“ אינו שם מקום, י״ל בפשטות שזהו משום שלא מצינו בקרא מקום ששמו „די זהב“⁴; וגם זה הוא כמו (ובהמשך למה) שכתב בנוגע ל„תופל ולבן“ – „חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן, אלא כו״⁵“.

(3) בסגנון אחר: ע״פ הקדמת רש״י, ומנה כאן כל המקומות וכו״״ מובן שפ׳י תיבות „במדבר בערבה וגו״״ הכאות לאח״י ה״ה המשך ל„הדברים (תוכחות) אשר דבר משה“, ש„דבר (תוכחות – הוכיחן) ... במדבר וגו״״. משא״כ „בין תופל ולבן“, וכן „ודי זהב“, מכיון שאינם שם מקום, אינם באים בהמשך ל„דברי (תוכחות) משה“ – לכן מוכרח רש״י לפרשם.

(4) וראה רבינו בחיי כאן.

(5) ואין רש״י צריך לכתוב ב„ודי זהב“ שאינו שם מקום, כי מובן הוא מעצמו ע״י הקדמתו „הוכיחן כו״״ – ואין צריך לכתוב ש„חזרנו על כל המקרא וכו״״ כי כבר כתב כן בנוגע ל„בין תופל ולבן“.

א. בתחלת פרשתנו, עה״פ „אלה הדברים אשר דבר משה וגו״ ודי זהב“, מפרש רש״י: „ודי זהב – הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהי להם שנאמר: וכסף הרביתי להם² וזהב עשו לבעל“.

והנה, אע״פ שכבר הקדים רש״י בתחלת פירושו לפסוק זה „שהן דברי תוכחות (ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו וכו״)“ ובכ״ז חזר וכתב גבי „ודי זהב“: „הוכיחן (על העגל)“ – נראה שטעמו הוא מפני ש„די זהב“ אינו נכלל בהמקומות המנויים בפסוק (כי משמע ל״י לרש״י שאינו שם מקום), ובמילא לא ידענו עדיין שגם

(1) הושע ב, י.

(2) כ״ה בכת״י וברוב הדפוסים, אף שבכתוב: „הרביתי לה גו״״ – הרי שגם מפרש״י זה מוכח הכלל שנת׳ במ״א (על פרש״י יתרו כ, ח) – דע״פ שיטת״י דבא לפרש פשוטו של מקרא (גם לזה שאך זה עתה מתחיל בלימוד המקרא – בן חמש, כדבר חכמים במשנתם (אבות פ״ה מכ״ב – לגירסת אדה״ז)) – הרי כשמביא ראי׳ מקרא (ועאכ״כ ממחז״ל) – כותב ה״ל בפירושו – היינו ע״פ פשוטו (באם הרא״י – מפשט הכתוב), אף של״ה הכתוב שונה – וכן בנדו״ד: ל״ה הכתוב „הרבתי לה“, אבל רש״י כותב (כנ״ל כגירסת הכת״י וברובם ככולם דפוס׳י רש״י*) „הרבתי להם“ כפירוש הכתוב – ע״פ הכלל הנ״ל (עד שבא מעתיק ובחורזעצער שרצה לתרץ רש״י מהמקשה עליו מל״ה הכתוב – ושיבש הכת״י והדפוסים „ותיקן“ וכתב „לה“).

(* משא״כ בדפוס ראשון ושני וא׳ מהכת״י שנמצא „לה“.

אבל צריך להבין:

למה לא יפרש שזהו שם מקום⁶, ונקרא המקום „די זהב“ ע”ש „העגל שעשו (שם) בשביל רוב זהב“? והרי מצינו כמה מקומות בתורה, שנקראו ע”ש הפעולות שנעשו בהם⁷. ואף שלא מצינו עוד פעם במקרא מקום ששמו „די זהב“ – הרי כו”כ מקומות⁸ נזכרו בתורה רק פעם אחת בלבד.

ואינו דומה ל„תופל ולבן“ – כי בהם אין לומר שהמקום נקרא כן ע”ש שבו „תפלו על המן שהוא לבן“ – כי בשם כזה (הנקרא ע”ש איזו פעולה) – צ”ל ניכר בהשם מענין הפעולה, או הדבר שבו נעשה הפעולה, או עכ”פ הדבר שהוא סיבת הפעולה שהיתה במקום זה; אבל בנידון ד„תופל ולבן“ הרי זה שהמן הוא „לבן“ הוא ענין צדדי בהמן ואינו ע”ד הנ”ל [ובתיבת „תופל“ עצמה (שפירושה ש„תפלו“) בלא תיבת „ולבן“, אין מרומז שום חטא מיוחד, כי כל החטאים של בני” במדבר היו זה ש„תפלו“ על איזה ענין]. ולכן מסתבר שאין „תופל ולבן“ שם מקום ע”ש ששם „תפלו“ על המן (הנרמז בענין צדדי לגמרי –) שהוא לבן”⁹.

אבל ב„די זהב“ הרי מרומזת סיבת

החטא (הפעולה), וכלשון רש”י „שעשו בשביל רוב זהב שהי’ להם“ – וא”כ הרי אפ”ל שג”ז נכלל בה- מקומות שהכעיסו, כי המקום נקרא „די זהב“ ע”ש רוב זהב כו’.

גם אינו מובן: תוכן פרש”י זה, כבר כתבו רש”י בפ’ תשא¹⁰ עה”פ „וישב משה אל ה’ ויאמר וגו’ ויעשו להם אלקי זהב“ ופירש”י: „אלקי זהב – אתה הוא שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל חפצם, מה יעשו שלא יחטאו וכו” – ואם כפרש”י כאן צריך להביא רא”י ע”ז (מהכתוב „וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל“) הו”ל לרש”י להביא הרא”י בפ’ תשא, שבה נאמר ענין זה בפעם הראשונה?

ב. והביאור בזה:

ההכרח של רש”י לפירושו בפ’ תשא מובן הוא¹¹: דלכאורה תמוה מאד הקדמת משה „חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלקי זהב“ (כטעם) לבקשתו הבאה תיכף אח”כ „ועתה אם תשא חטאתם וגו”“? ה”ז סתירה לבקשת הסליחה! וע”כ¹² בהכרח לומר שבדבריו אלו מבאר טעם ונימוק המקטין את החטא; היינו, אף שא”א למעט ערכו של החטא עצמו, דהרי „חטא העם הזה חטאה גדולה“, מקטין שייכות וקשר בני” להחטא – לסיבתו. וזהו שפירש”י שמשה התכוון בזה לומר ש„אתה הוא שגרמת להם

(6) וכפי’ הרשב”ם כאן. וראה ראב”ע, חזקוני. ועוד.

(7) ראה נח יא, ט. וירא כא, לא. ויחי נ, יא. בשלח יז, ז. שלח יג, כד. ובכ”מ.

(8) ראה בקונקורדנציה לשמות.

(9) משא”כ אם הוא רק רמז בעלמא, יכול לרמזו גם בענין צדדי לגמרי. ואדברה: מכיון ש„הזכרים (רק) ברמז מפני כבודן של ישראל“, הרי מסתבר שאמר רמז הכי רחוק.

(10) לב, לא.

(11) כפי’ בבאר מים חיים על פרש”י שם.

(12) וגם: „ויעשו להם אלקים מיבעי ל’ כמו זובח לאלקים יחרם, קום עשה לנו אלקים“ (רא”ם עה”פ וכו”ה בשאר מפרשי רש”י).

רש פשוטו של מקרא, להביא בפ' תשא הכתוב, וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל", כי בפסוק זה מודגש שהכסף וזהב שנתן הקב"ה – ולא נתינה סתם, כ"א "הרביתי להם" – מהם עצמם עשו דבר שהוא היפך רצונו של הקב"ה – הרי נקודה זו מבליטה את גדול החטא ביותר¹⁶.

משא"כ בפרשתנו, כשבא משה להוֹ-כיח את בני, מתאים להביא פסוק זה.

ג. ע"פ ה"ל מובן אשר אא"פ לפרש ש"די זהב" הוא שם מקום, שנקרא כן ע"ש ששם עשו את העגל, בשביל רוב זהב שהי' להם, היינו ע"ש סיבת החטא שחטאו שם: ע"פ ה"ל הרי – הן לפי ההדגשה (בפרשתנו) שהרוב זהב הו"ע של הוספה בחומר החטא, והן לפי המודגש בפ' תשא שהוא פרט המקטין את ערכו של החטא וסיבתו – ה"די זהב" הוא פרט צדדי באופנו של החטא, או גורם המסייע בהחטא, אבל לא עצם (סיבת) החטא. (שהרי הסיבה האמיתית היתה זו שאמר הכתוב¹⁷: "וירא העם כי בושש משה וגו'"). וא"כ לא מסתבר לומר שהמקום ייקרא

(16) ובנדוד"ד הרי לא רק שידוע בכללות שכל מה שיש לבנ"א, ה"ז ניתן מאת הקב"ה (וכמ"ש (תגי ב, ח) "לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות" –) כ"א באופן גלוי ניתן להם הכסף וזהב במדבר מהקב"ה, כמפורש (שמות ג, כב. בא יא, ב) שהקב"ה ציווה, "ושאלה גו' כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו'". וכן בפועל הי' "וה' נתן את חן העם וגו'" (בא יב, לו). ואח"כ הי' ביזת הים (פרש"י בשלח טו, כב) ע"י שהקב"ה קרע להם את הים וכו'.

(17) תשא לב, א ואילך.

וכו", ללמד זכות על ישראל, שאינם אשמים (כ"כ) בעשיית החטא¹³.

עפ"ז מובן שישנו חילוק עיקרי (לפי פשוטו של מקרא¹⁴), בין תוכן הענין (של ריבוי הזהב) בפ' תשא ובין תוכנו בפרשתנו: בפ' תשא אמרו משה להקב"ה בכוונה ללמד זכות על ישראל ולהקטין סיבת חטאם, משא"כ בפרשתנו שאמרו לבנ"י והתכוון לה"הוכיחן¹⁵ – מדגיש גדול החטא.

ומעתה מובן שא"א לרש"י, המפ-

(13) ומובן שבפשוטו של מקרא אין לומר כשיטת ריב"ב ביומא (פ. ב). תוספתא שם פ"ד הי"ד. ירושלמי סוף יומא) שמשה אמר "אנא חטא העם וגו'" לפי ש"צריך לפרוט החטא" – כי פשטות ההמשך, "ועתה אם תשא וגו'" לא משמע כן, דהרי אין פירוט החטא (ע"י אחר) טעם למחילת החטא (כ"א שבלא"ה א"א שימחול), ובמילא הי' צריך לומר, לכל לראש, דבר הנותן טעם שימחול, ואח"כ גם לפרט החטא, כדי שלא תהי' מניעה להמחילה.

(14) משא"כ ע"ד ההלכה והדרוש – כדמוכח מזה שבברכות (לב, א) יומא (שם) וסנהדרין (קב, א) מבואר הלימוד זכות על התיבות, ודי זהב" שבפרשתנו. ובברכות מוסיף להלימוד זכות גם את הפסוק, "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל". אבל מתאים הוא עם הנת' לקמן סעי' ד שעי"ד הרמז וכו' מרומז גם בפרש"י כאן (תוכחה) הלימוד זכות ה"ל (וראה חדא"ג מהרש"א בברכות שם).

(15) וי"ל שגם מטעם זה כותב רש"י כאן עוה"פ, "הוכיחן (על העגל)" – לרמז שאין זה לימוד זכות כפ' תשא, כ"א תוכחה (אבל מובן שאין לומר שרק זה הוא הטעם להוספת תיבה זו).

(* אבל אין לומר שרש"י שולל פי' זה לפי שלא מצינו במקרא ש"צריך לפרוט החטא" – כי כו"כ עניינים בתורה יודעים מזה עצמו שכתוב שכן עשו בפועל.

ה. והנה כיון שבנדוד נזהר משה בכבודן של ישראל מובן שכמו בנוגע ל,ודי זהב, בהתוכחה גופא מרומז הלימוד זכות, עד"ז צ"ל גם בשאר התוכחות שבפסוק זה.

ומרומזים הם בלשון הכתוב או בלשון רש"י¹⁹: „במדבר” – „בשביל מה שהכעיסוהו במדבר שאמרו²⁰ מי יתן מותנו וגו'” – ולכאורה אינו מובן: למה רמז על זה ע"י תיבת „מדבר” שהוא שם כללי דכל המקומות, ולא ע"י שמו של המקום הפרטי שבו „הכעיסוהו” בטענתם הנ"ל²¹ –

(19) ועפ"ז יומתקו כמה דיוקים בכתוב ובפרש"י – כדלהלן בפנים.
(20) בשלח טז, ג.

(21) ע"ד הפשט י"ל: רש"י מקדים, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, ולכא' ישנם עוד ענינים שהכעיסו בהם את הקב"ה ולא נמנו כאן (כמבואר בערכין טו, א) המובא בפרש"י כאן ובפרש"י שלח (יד, כב) – לכן מקדים הכתוב „במדבר” לכלול בזה כל הנסיונות שהיו במדבר. והא דמפרט שאר הענינים כאן (עון בעל פעור, תפלו על המן, המרגלים, מחלוקת קרח וחטא העגל), אף שגם הם היו במדבר, כי אין סיבת חטאים אלו מצד היותם במדבר, משא"כ החטאים האחרים. וי"ל שזוהי כוונת רש"י במ"ש „מי יתן מותנו וגו'”, שהיא לא רק לרמז לסיום פסוק וענין זה, כ"א לרמז גם להחטאים שהיו אחר* חטא זה, שנכללו במ"ש „במדבר”.

(* ובנוגע החטא במרה – ,וילונו העם על משה לאמר מה נשתה וגו'” (בשלח טו, כד) – שהי' קודם לטענתם „מי יתן וגו'”, מעיקרא לא קשה, כי רש"י מקדים, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו בהן לפני המקום” ובמרה הרי, וילונו העם על משה. משא"כ בשאר התלויות מפורש בהם בהמשך הפרשה שהתלונו היתה (גם) על הקב"ה.

ע"ש פרט בכובד או קלות פשע החוטא ולא ע"ש דבר שבהחטא עצמו (או הדבר שבו נעשה או עכ"פ סיבתו העיקרית).

ד. אבל עדיין אינו מוסבר לשון רש"י: ע"פ הנ"ל הו"ל לרש"י לכתוב „הוכיחן על העגל שעשו ב(רוב) הזהב (וכיו"ב) שהי' להם” – לשון המשתמע שפיר שאותו רוב הזהב שהי' להם מהקב"ה, ממנו עשו את העגל – ולמה נקט רש"י „בשביל (רוב זהב וכו')”, לשון המדגיש שה„די זהב הי' כעין סיבת החטא (שהרי הוא כאומר: בשביל רוב הזהב עשו החטא), ובפרט שמבואר שבנדוד כוונתו להחמיר בהחטא ולא להיפך?

והביאור בזה (ע"פ חלק הרמז והיינה של תורה” שבפרש"י): בפירושו על פסוק זה מקדים רש"י ואומר: „והזכרים (החטאים) ברמז מפני כבודן של ישראל”; וי"ל שכוונת רש"י היא, דכשם שמפני „כבודן של ישראל” העלים משה את החטאים מלהזכירם בפירוש – אע"פ שכוונתו להוכיחם עליהם – כן, ומטעם זה גופא, רמז משה בדבריו אלו גם על לימוד זכות להקטין חטאים אלו, כי גם זה הוא „כבודן של ישראל”, אף שבעיקר הרי אדרבא, בא להוכיחן ולהודיעם חומר החטא.

ולכן כותב רש"י „בשביל רוב זהב” לרמז להלימוד זכות הנ"ל ש„אתה הוא שגרמת להם וכו' מה יעשו שלא יחטאו”¹⁸.

(18) וראה במהרש"א שבהערה 14.

„לשנאי; פוקד עון אבות על בנים – כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם,“ וא”כ איך התיר לצער את בני מואב משום²⁹ עון האם שלא היתה צנועה? הרי שזה מכריח לומר שגם בימי משה היתה הנהגת בני מואב בהיפך הצניעות לגמרי.

וזהי ההדגשה כאן בערבה, בערבות מואב – לימוד זכות בעון בעל פעור (שסיבתה³⁰ ובעיקרה ה” זה חטא של זנות³¹), מכיון שהיו במקום (בערבות מואב) של פריצות רבה בעון זה, ושכמילא גם הנסיון הוא גדול ביותר³².

„מול סוף“ – „על מה שהמרו בים סוף, בבואם לים סוף שאמרו³³ המבלי אין קברים במצרים, וכן בנסעם³⁴

היינו „מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני“, כמפורש בכתוב²²?

אלא שבשם „מדבר“ בא לרמז שיש ללמד זכות על טענתם „מי יתן וגו’“: מכיון שהיו אז „במדבר“ שהוא ה„מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים²³“, (וגם לפני פרשתנו מבואר שהמדבר הוא מקום של נחשים ועקרבים וכו’²⁴), הרי מובן שזהו נסיון גדול מאד, ולכן אין להאשימם כ”כ על טענתם „מי יתן מותנו וגו’“.

„בערבה“ ובפרש”י „בשביל הערבה שחטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב“. וצלה”ב: ערבות מואב ה” „מבית הישימות עד אבל השטים²⁵“ וא”כ הול”ל „בשטים“ ולא „בערבה“.

אלא שבזה מרומז לימוד זכות על בני” „בערבה“ (בית קמוצה, המשמשת במקום ה’ הידיעה), וכאלו כתוב „בהערבה“ (הידועה), כפרש”י „בערבות מואב“. והנה בקריאת השם של מואב ועמון פירש”י^{25*} „מואב – זו שלא היתה צנועה פירסמה שמאבי’ הוא, אבל צעירה קראתו בלשון נקי, וקבלה שכר בימי משה שנאמר²⁶ בבני עמון אל תתגר בם כלל, ובמואב לא הזהיר אלא שלא ילחם בם²⁷ אבל לצערן התיר לו”.

ולכאורה הרי מפורש בפרש”י²⁸:

(22) בשלח טז, א.

(23) עקב ח, טו.

(24) פרש”י בהעלותך י, לד.

(25) מסעי (לג, מט).

(25*) וירא יט, לז.

(26) פרשתנו ב, יט.

(27) שם, ט.

(28) יתרו כ, ה. תשא לד, ז.

(29) ואף שלכא”י”ל שאין בזה עונש, כי מלכתחלה לא נאסר אלא כיבוש ארצם, אלא שלעמון נתן שכר שלא להתגר בם – אין זו דעת רש”י שמאריך ומפרט „ובמואב לא הזהיר אלא שלא ילחם בם אבל לצערו התיר לו”.

(30) פרש”י בלק כה, ב.

(31) כדמוכח מפרש”י (שם כד, יד) שעצת בלעם היתה „אלקיהם של אלו שונא זמה כו’ להכשילם בזמה“, וכן מזה שנפסקה המגיפה ע”י מס”ג של פינחס בענין ד, ה”בועל ארמית וכו’“.

(32) להעיר מהמדרש (במדבר”ר פ”כ, כב. תנחומא בלק יז) „יש מעינות שמגדלין גבורים כו’ ויש שטופין בזמה ומעיין שטים של זנות ה”י – הרי שלא רק הנהגת בני”א דשם היתה באופן כזה, אלא שגם המקום עצמו גורם לזנות, אלא שעפ”ז הול”ל כאן „בשטים“ (שנקרא ע”ש שטות – וזנות).

אבל ל”ק לרש”י – שהוא ע”פ פשוטו של מקרא ומדגיש (בלק כה, א): „בשטים, כך שמה“, ותו לא.

(33) בשלח יד, יא.

(34) בפשטות כוונת רש”י לזה שלא רצו

בדרך הטבע להנצל, כי מצד אחד היו המצריים ומצד השני ה' הים וכו', וכן בנסעם מן הים, שהיו עסוקים בבית הים³⁶, דבר שהקב"ה עצמו רצה שית-עסקו בזה, ה"ו, "אתה הוא שגרמת" – ומובן גודל חפצם ותשוקתם בזה.

"בין פארן" – "ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים" – ולכאן הול"ל (בקיצור), "בחטא המרגלים" וכיו"ב. אלא כוונתו לדייק שהחטא ה' על ידי המרגלים – הם הסיתו ופיתו את בני, ולולא המרגלים לא היו חוטאים בני בעון זה.

"ובין תופל ולבן" – "שתפלו על המן שהוא לבן": מה שמדגיש כאן לובן המן (בה"ינה של תורה" שבפרש"י) הוא, שמכיון שהמן ה' "לבן", חלק ומופשט מכל צבע – וע"ד פרש"י³⁶ שמשו שימש כל ז' ימי המילואים בחלוק לבן. היינו שהו"ע של "פשיטות" שאי אפשר "למשו בידיים"³⁷, הרי לא ה' להם בזה תענוג אמיתי³⁷, ובמילא מובן ש-

מתוך הים שנאמר³⁵ וימרו על ים בים סוף" – ומובן הלימוד זכות: כבואם על שפת הים לא ה' שום אפשרות

לנסוע משם (פרש"י בשלח טו, כב), ולא להמבואר בערכין, כי לא מצינו ענין זה בפש"מ*. ומה שמציין לערכין הכוונה לכללות הדרש בהפסוק "וימרו וגו'", או כדלקמן. וראה פרש"י בשלח (יד, ל): "לא יאמרו ישראל כשם שאנו כו" (ולא שאמרו כן בפועל).

ומה שפרש"י שקאי גם** על "בנסעם מתוך הים" (ובמילא מוכרח לפרש שאי רצונם לנסוע משם נחשב לחטא וכו') (הוא: א) ממ"ש "מול סוף", שפירושו הפשוט "נגד (הים) סוף", ומכיון שלא פי באיזה צד, הרי י"ל שהכוונה לכל צד***. ב) כיון שבפשוטו של מקרא היו (עכ"פ) ב' ענינים בים סוף להוכיח עליהם – מסתבר לומר ששניהם נרמזו בכתוב.

וכיון שאין כ"ז פשוט כ"כ – מביא דא"י: שנאמר וימרו (א) על ים (ב) בים סוף (ואין הכוונה כאן שמפרש קרא: איזה ים – ים סוף, כ"א שהמרו כמה**** פעמים) כדאיתא בערכין. ועפ"ז יתורן הא דרש"י מביא רא"י רק בפ"י "מול סוף".

(35) תהלים קו, ז.

(* וראף שבתהלים עה"פ "וימרו וגו'" מביא רש"י הדרשה דערכין, מ"מ: א) אם לזה כוונת רש"י גם בפרשתנו, ה' צריך לפרש (אבל י"ל שכיון שמציין רש"י כאן לתהלים – כלול בזה גם פירושו שם). ב) בתהלים מטיים רש"י בלשון "מצאתי", המורה שגם שם אין זה פשוטו של מקרא ממש (ובכלל צריך בירור אם זדכו של רש"י בפירושו על נ"ך הוא ע"פ כל הכללים שלו שבפירושו עה"ת).

(** ועיין ת"י ותיב"נ.

(*** אף שבדוחק י"ל – שמכיון שדיבר ברמה, לא פירש לאיזה צד מתכוון (ומסתבר שמתכוין לדבר המפורש בתורה יותר).

(**** וע"פ הנ"ל יומתק גם שינוי ה' בתהלים: ההמרה מבלי אין קברים גו' הייתה

(36) ראה לעיל הערה 34.

(36*) צו ת, כת.

(37) ראה דרך מצותיך (מצות בנין מקדש ע' פו): המראה לבן אינו תופס מקום ואינו נתפס כו' מציאות דבר ועכ"ז אינו נתפס כו'.

(37*) ראה לקו"ש ח"ט ע' 21. ולהעיר מיומא (עד, סע"ב): "שאינו רואה ואוכל". ורש"י שם (ד"ה אינו): אכילת המן טועם טעם כל המינים ואינו רואה אלא מן.

מפני שים (סתם) סתם דרכם. זה שיוסע בעל כרחם – ה' מפני הביזה שבים סוף.

בעת הגלות (ה"תוכחה") גופא, ניכר
 "כבודן של ישראל" (כנ"ל בפרש"י).

אחד הענינים שמודגש בו "כבודן
 של ישראל" גם בעת הגלות גופא,
 הוא מ"ש בתחלת מגילת איכה: "איכה
 ישבה בדרך וגו'" – שיש בזה גם מדה
 טובה⁴³, והוא מ"ש⁴⁴, "עם לבדד ישכון
 ובגוים לא יתחשב", שבנ"י אינם
 מתערבים עם או"ה⁴⁵, וכמארו"ל⁴⁶
 "השמן אינו מתערב אלא עומד, כך
 ישראל אינם מתערבים עם העכו"ם".

ומצד מעלה זו שב"איכה ישבה
 בדרך", שאין בנ"י מתערבים עם
 האומות, נזכה שתתגלה "כבודן של
 ישראל" בגלוי, בבנין בית המקדש
 השלישי, שגם הוא נרמז בפסוק זה⁴⁷,
 שיבנה במהרה בימינו ובעגלא דידן.

(משיחת ש"ע דברים תשל"א)

43) ע"ד פרש"י בענין, והשימותי אני את
 הארץ – זו מדה טובה לישראל וכו" (בחוקותי
 כו, לב).

44) בלק כג, ט.

45) ראה רשב"ם שם. ועוד.

46) שמו"ר פל"ו, א. וראה גם במדב"ר

פ"ח, ז.

47) ראה בד"ה איכה תשל"א (קונטרס
 מאמרים ע' קיג*) ע"פ רשימות הצ"צ לאיכה ע'
 13, 15.

(* תורת מנחם – ספר המאמרים מלוקט ח"ד
 ע' קט ואילך. בהוצאות הקודמות – ח"א ע' קיט
 ואילך. המו"ל.

פרט זה נותן מקום להתלונן על המן
 (אף שבפרועל לא היתה טענתם על זה
 שהמן הי' לבן – שלכן אאפ"ל שזה
 שם המקום כנ"ל – מ"מ זה גורם
 לתנועה כללית של התנגדות כלפי
 המן).

"וחצרות" – "במחלקותו של
 קרח"³⁸. ולכאורה הול"ל "במחלקת
 קרח ועדתו"? אלא כוונתו לרמז גם
 בזה להנ"ל: המחלקת היתה רק של
 קרח, ולא של בני, אלא שקרח פיתה
 אותם³⁹, וכטענת משה⁴⁰, "האיש אהב
 יחטא ועל כל העדה תקצוף" (אף
 שלפועל פיתה את כולם⁴¹).

ו. והנה פ' דברים קוראים לעולם
 בשבת שלפני תשעה באב או בשבת
 ת"ב עצמו – וגם זה שייך לענין
 הנ"ל: כללות ענין, בין המצרים" הוא
 שהזמן עצמו⁴², "מוכיח" את בנ"י,
 ומלמדנו פרש"י בראש ותחלת
 הפרשה שגם בה"תוכחה" נזהר
 הקב"ה בכבודן של ישראל, כי תכלית
 הכוונה בה"תוכחה" והירידה של
 הגלות היא בשביל העלי, לגדל
 "כבודן של ישראל", ולכן מובן שגם

38) ובנוגע לפי השני – הרי מעיקרא הוא
 רק מה ש"הי' לכם ללמוד כו". ומובן שאי"ז
 ענין חמור כ"כ.

39) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 53 ואילך.

40) קרח טז, כב.

41) פרש"י שם, יט.

42) ראה תענית (כט, א): מגלגלין זכות
 ליום זכאי כו'.

